

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ફાતેહ મોહદ, નાથુના પુત્ર

વી.

દિલ્લી વહીવટીતંત્ર

(એસ. જે. આઈ. એમ. એમ., કે. સુબ્બા રાવ, એન. રાજગોપાલા અચંગર અને

જે. આર. મુધોલકર, જે. જે.)

ફોરેનર્સ લોઝ (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૫૭ (૧૯૫૭ નો ૧૧),

કલમ ૨ (એ)–ભારતનું બંધારણ, કલમ ૬.

અપીલકર્તાએ ૯ મે, ૧૯૫૬ના રોજ પાકિસ્તાની પાસપોર્ટ પર ભારતમાં પ્રવેશ કર્યો હતો.તેની પાસે ત્રણ મહિના સુધી ભારતમાં રહેવાની

પરવાનગી આપતો વિઝા હતો.તેમણે ૮ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૬ના રોજ અથવા તે પહેલાં ભારત છોડવાનું હતું.તેઓ આમ કરવામાં નિષ્ફળ જતાં, ૧૯૫૭માં સુધારેલા વિદેશી અધિનિયમ, ૧૯૪૬ની કલમ ૩ (૨) હેઠળ દિલ્હી વહીવટીતંત્ર દ્વારા ૧૯ નવેમ્બર, ૧૯૫૯ના રોજ તેમને નોટિસ આપવામાં આવી હતી.તેમણે નોટિસની જરૂરિયાતોનું પાલન ન કર્યું હોવાથી, વિદેશી અધિનિયમની કલમ ૧૪ હેઠળ તેમની સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી અને તેમને દોષી ઠેરવવામાં આવ્યા હતા.તેમની અપીલ અને પુનરાવર્તન રદ કરવામાં આવ્યા હતા.તેઓ ખાસ અરજી પર આ અદાલતમાં આવ્યા હતા.તેમની દલીલ હતી કે તેઓ વિદેશીની વ્યાખ્યાના અર્થમાં વિદેશી ન હતા કારણ કે તે ભારતમાં પ્રવેશ્યા તે સમયે અસ્તિત્વમાં હતા અને સુધારેલી વ્યાખ્યા હેઠળ પણ તેઓ વિદેશી ન હતા.

એવું માનવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા સુધારેલી વ્યાખ્યા હેઠળ વિદેશી હતો અને તેણે વિદેશીની સુધારેલી વ્યાખ્યા અમલમાં આવ્યા પછી તેના પર આપવામાં આવેલા આદેશનો ભંગ કર્યો હતો.દિલ્હી વહીવટીતંત્ર દ્વારા તેમને આપવામાં આવેલા નિર્દેશોનું ઉલ્લંઘન કરીને તેમણે વિદેશી અધિનિયમની કલમ ૧૪ના અર્થમાં ગુનો કર્યો હતો. ૧૯૫૭માં વ્યાખ્યામાં સુધારા પહેલા, મહામહિમ ડોમિનિયનમાં જન્મેલી વ્યક્તિ ભારતની નાગરિક હતી, પરંતુ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૭માં સુધારા પછી જે વ્યક્તિ ભારતની નાગરિક ન હતી તે વિદેશી બની ગઈ.તે તારીખ પછી, જો કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કાયદાની કલમ ૩ હેઠળ તેને

આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને કોઈ આદેશ જારી કરવામાં આવ્યો હોય, તો તે આદેશનું પાલન કરવું એ આવા વિદેશીની ફરજ હતી અને જો તેણે તેમ ન કર્યું હોય, તો તેણે કાયદાની કલમ ૧૪ના અર્થમાં ગુનો કર્યો હતો. અપીલકર્તા જ્યારે ભારતમાં દાખલ થયો ત્યારે તે ચોક્કસપણે વિદેશી ન હતો, પરંતુ વ્યાખ્યામાં સુધારાને ધ્યાનમાં રાખીને, તે ૧૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૭ પછી વિદેશી બન્યો હતો. તેઓ વિદેશી હોવાના આધારે સુધારા પહેલા તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા કૃત્ય માટે તેમને ગુના માટે દોષિત ઠેરવી શકાયા ન હતા, પરંતુ વર્તમાન કેસમાં તેમને સુધારા પછી પસાર કરાયેલા આદેશનું પાલન ન કરવા બદલ સજા કરવામાં આવી હતી.

તે વિદેશી નથી તે સાર્વિત કરવાનો બોજ અપીલકર્તા પર હતો અને તે તે બોજો ઉપાડવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો. વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલા કાર્યની કાયદેસરતા અધિનિયમ કરવામાં આવે તે સમયે હાલના કાયદાના આધારે નક્કી થવી જોઈએ.

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. ગૌસ મોહમ્મદ, [૧૯૬૨] ૧ એસ. સી. આર. ૭૪૪ પછી ફિદા હુસૈન વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય [૧૯૬૨] ૧ એસ. સી. આર. ૭૭૬, પ્રતિષ્ઠિત.

ફોજદારી અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર:૧૯૬૧ ના ક્રિમિનલ એપેકલ
નંબર ૧૨૧.

૧૯૬૧ના ક્રિમિનલ રિવિઝન નંબર ૧૫૯-D માં દિલ્હી ખાતેની
સર્કિટ બેન્ચના પંજાબ હાઈકોર્ટના ૨૬ મે, ૧૯૬૧ના ચુકાદા અને આદેશ સામે
વિશેષ રજા દ્વારા અપીલ.

અપીલકર્તા વતી નૂર-ઉદ-દીન અહેમદ અને નૌનીત લાલ.

આઈઆર માટે વી. ડી. મહાજન અને પી. ડી. મેનન. એન. સચથે,
પ્રતિવાદી માટે.

૧૯૬૨. ૨૭ નવેમ્બર.અદાલતનો ચુકાદો સુબ્બા રાવ, જે. દ્વારા
આપવામાં આવ્યો હતો.

વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલ પંજાબ હાઈકોર્ટના આદેશ સામે
નિર્દેશિત કરવામાં આવી છે, જેમાં વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશ, દિલ્હીના આદેશ
સામે દાખલ કરવામાં આવેલી પુનરીક્ષણ અરજીને ફગાવી દેવામાં આવી છે.

અપીલકર્તાએ ૯ મે, ૧૯૫૬ના રોજ ૧૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૫૬ના રોજ પાકિસ્તાનના પાસપોર્ટ પર ભારતમાં પ્રવેશ કર્યો હતો.તેની પાસે આ પાસપોર્ટ પર ત્રણ મહિના સુધી ભારતમાં રહેવાની મંજૂરી આપતો વિઝા હતો.તે વિઝા હેઠળ તેણે ૮ ઓગસ્ટના રોજ અથવા તે પહેલાં ભારત છોડવાનું હતું. ૧૯૫૬માં તેઓ આમ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હોવાથી, દિલ્હી વહીવટીતંત્ર દ્વારા ૧૯ નવેમ્બર, ૧૯૫૬ના રોજ વિદેશી અધિનિયમ, ૧૯૪૬ની કલમ ૩ (૨) હેઠળ નોટિસ આપવામાં આવી હતી, જેમાં ૧૯૫૭માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો, જેને હવે પછી અધિનિયમ કહેવામાં આવે છે.તે નોટિસ દ્વારા તેમને દરરોજ સવારે ૧૧ વાગ્યાથી બપોરે ૧૨ વાગ્યા વચ્ચે તાજ બેરેક્સ, જનપથ, નવી દિલ્હીમાં વિદેશી પ્રાદેશિક નોંધણી અધિકારીને વ્યક્તિગત રીતે તેમની હાજરીની જાણ કરવા અને રૂ. ૫, ૦૦૦/- ની રકમના વ્યક્તિગત જામીન તથા રૂ. ૧૦, ૦૦૦/- ના બે જામીન રજુ કરવા તેમની હિલચાલ પર લાદવામાં આવેલા પ્રતિબંધના યોગ્ય પાલન માટે આપવાના હતા .અપીલકર્તાએ નોટિસની જરૂરિયાતોનું પાલન કર્યું ન હતું.તેથી દિલ્હીની સબ-ડિવિઝનલ મેજિસ્ટ્રેટની અદાલતમાં કલમ ૩ ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરવા બદલ તેમની સામે કાયદાની કલમ ૧૪ હેઠળ કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.અપીલકર્તાએ બચાવમાં દલીલ કરી હતી કે આ નોટિસ તેમને આપવામાં આવી ન હતી અને તે ભારતનો નાગરિક હતો.વિદ્વત મેજિસ્ટ્રેટે પુરાવા પર ચુકાદો આપ્યો હતો કે ઉપરોક્ત નોટિસ તેમને આપવામાં આવી હતી અને તે કાયદાની અર્થમાં તે ભારતનો

નાગરિક નહીં પરંતુ વિદેશી હતો અને તેણે ગુનો કર્યો હતો, કારણ કે તેણે ઉપરોક્ત નોટિસની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યું ન હતું.તે તારણો પર તેણે તેને કાયદાની કલમ ૧૪ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યો અને તેને છ મહિનાની સખત કેદની સજા ફટકારી.અપીલ પર સેશન્સ જજ, દિલ્હીએ મેજિસ્ટ્રેટના તારણોની પુષ્ટિ કરી અને તેમના દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને ફગાવી દીધી.તેમણે એવું માન્યું હતું કે અપીલકર્તા પર તે સાબિત કરવાનો બોજ છે કે તે વિદેશી નથી અને તે તે ચૂકવવામાં નિષ્ફળ ગયો છે.તેમણે અપીલકર્તાની અરજીને પણ નકારી કાઢી હતી, એટલે કે તે ભારતમાં દાખલ થયો તે તારીખે, તે 'વિદેશી' ની વ્યાખ્યાના અર્થમાં વિદેશી ન હતો, કારણ કે તે સમયે તેને દોષિત ઠેરવી શકાતો ન હતો, કારણ કે વ્યાખ્યામાં સુધારો કર્યા પછી કરવામાં આવેલા ગુના માટે તેની સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાની દોષિતતા અને તેની વિરુદ્ધ પસાર કરવામાં આવેલી સજાની પુષ્ટિ કરી હતી.એટલે અપીલ કરવામાં આવી છે.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી નૂર-ઉદ-દીને અમારી સમક્ષ નીચેના બે મુદ્દાઓ ઉઠાવ્યા હતા:(૧) અપીલકર્તા ભારતમાં પ્રવેશ્યા તે સમયે અસ્તિત્વમાં હતી તેવી વિદેશીની વ્યાખ્યાના અર્થમાં તે વિદેશી ન હતો.એટલે કે ૯ મે, ૧૯૫૬ ના રોજ, અને તેથી ઉચ્ચ અદાલતે તેને દોષિત

ઠેરવવામાં ભૂલ કરી, અને (૨) અપીલકર્તા સુધારેલી વ્યાખ્યા હેઠળ પણ વિદેશી નથી.

પ્રથમ દલીલની ના અનુસંધાને વિદેશી અધિનિયમ, ૧૯૪૬ની સંબંધિત જોગવાઈઓ વાંચવી અનુકૂળ રહેશે:-

વિભાગ ૩:

"કેન્દ્ર સરકાર આદેશ દ્વારા, સામાન્ય રીતે અથવા તમામ વિદેશીઓના સંદર્ભમાં અથવા કોઈ ચોક્કસ વિદેશી અથવા કોઈ નિર્ધારિત વર્ગ અથવા વિદેશીના વર્ણનના સંદર્ભમાં, ભારતમાં વિદેશીઓના પ્રવેશ પર પ્રતિબંધ મૂકવા, નિયમન કરવા અથવા પ્રતિબંધિત કરવા અથવા તેમાંથી તેમના પ્રસ્થાન અથવા તેમની હાજરી અથવા તેમાં સતત હાજરી માટે જોગવાઈ કરી શકે છે.

(૨) ખાસ કરીને અને ઉપરોક્ત સત્તાની વ્યાપકતા પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ વિના, આ કલમ હેઠળ કરવામાં આવેલા આદેશમાં એવી જોગવાઈ થઈ શકે છે કે વિદેશી.

(a) x X X

(b) x x X

(c) x X X

(ડી) x X X

(ઈ) નિયત અથવા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી શરતોનું પાલન કરશે –

((i) તેને કોઈ ચોક્કસ સ્થળે રહેવાની ફરજ પાડવી;

((૨) તેની હિલચાલ પર કોઈપણ પ્રતિબંધો લાદવા;

((iii), (iv), (v), (vi), (vii), (ix), (x)

(એફ) કોઈ પણ અથવા તમામ નિયત અથવા નિર્દિષ્ટ પ્રતિબંધો અથવા શરતોના યોગ્ય પાલન માટે અથવા તેના અમલીકરણના વિકલ્પ તરીકે જામીન સાથે અથવા વગરના બોન્ડમાં પ્રવેશ કરશે:

૧૯૫૩માં વિદેશીની વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે હતી: "વિદેશી" એટલે એવી વ્યક્તિ કે જે બ્રિટિશ રાષ્ટ્રીયતા અને વિદેશીઓની સ્થિતિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ની કલમ ૧ની પેટા-કલમ ૧ અને ૨માં વ્યાખ્યાયિત કરાયેલ કુદરતી રીતે જન્મેલો બ્રિટિશ નાગરિક નથી.

બ્રિટિશ રાષ્ટ્રીયતા અને વિદેશીઓની સ્થિતિ અધિનિયમ, ૧૯૧૪ની કલમ ૧ (૧) આ શરતોમાં છે:

'નીચેની વ્યક્તિઓ કુદરતી રીતે જન્મેલી બ્રિટિશ પ્રજા માનવામાં આવશે, એટલે કે:

((ક) મહામહિમના આધિપત્ય અને હકુમતમાં જન્મેલી કોઈપણ વ્યક્તિ.

વિદેશીની વ્યાખ્યાને વિદેશી કાયદા (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૫૭ (૧૯૫૭નો બીજો) કલમ ૨ (એ) દ્વારા બદલવામાં આવી હતી.આ સુધારો ૧૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૭થી અમલમાં આવ્યો હતો.ઉપરોક્ત વ્યાખ્યા હેઠળ, 'વિદેશી' નો અર્થ એ છે કે જે વ્યક્તિ ભારતની નાગરિક નથી.કલમ ૧૪

છે: 'જો કોઈ વ્યક્તિ આ અધિનિયમની અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરે છે, અથવા આ અધિનિયમ અથવા આવા આદેશના દાયરામાં આપવામાં આવેલા કોઈપણ નિર્દેશનું ઉલ્લંઘન કરે છે, તો તેને પાંચ વર્ષ સુધીની મુદત માટે કેદની સજા કરવામાં આવશે અને તે દંડને પણ જવાબદાર રહેશે; અને જો આવી વ્યક્તિએ કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૨) ની કલમ (એફ) ને અનુસરીને બોન્ડ કર્યું હોય, તો તેનું બોન્ડ જપ્ત કરવામાં આવશે; અને તેનાથી બંધાયેલી કોઈપણ વ્યક્તિ તેનો દંડ ચૂકવશે, અથવા દોષિત અદાલતને સંતોષ થાય તે માટે કારણ બતાવશે કે આવો દંડ કેમ ન ચૂકવવા જોઈએ. '.

વર્તમાન તપાસ સાથે સંબંધિત ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનો સારાંશ આ રીતે કરી શકાય: ૧૯૫૭ના સુધારા પહેલા ૧૯૫૩ના કાયદામાં વિદેશીની વ્યાખ્યા હેઠળ, મહામહિમના આધિપત્ય અને વફાદારીમાં જન્મેલી કોઈપણ વ્યક્તિ ભારતની નાગરિક હતી, પરંતુ ૧૦ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૭થી અમલમાં આવેલા ૧૯૫૭ના સુધારા અધિનિયમ-૨ પછી, જે વ્યક્તિ ભારતની નાગરિક નથી તે વિદેશી છે. તે તારીખ પછી જો કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા કાયદાની કલમ ૩ હેઠળ તેને આપવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આદેશ જારી કરવામાં આવે છે, જેમાં આ રીતે વ્યાખ્યાયિત વિદેશીને નિર્દેશ આપવામાં આવે છે અને તેના રોકાણ માટે કેટલીક શરતો નક્કી કરવામાં આવે છે, તો આવા વિદેશીની ફરજ છે

કે તે આદેશનું પાલન કરે.જો તેણે આમ ન કર્યું હોત, તો તે કાયદાની કલમ ૧૪ના અર્થમાં ગુનો કરતો હોત.

ઉપરોક્ત જોગવાઈઓના અનુસંધાને વર્તમાન કેસની હકીકતો પર નજર કરીએ.ઉપર જણાવ્યા મુજબ અપીલકર્તાએ ૧૯૫૬માં પાકિસ્તાનના પાસપોર્ટ પર ભારતમાં પ્રવેશ કર્યો હતો, તેના પર સમર્થિત વિઝાએ તેને ૮ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૬ સુધી ભારતમાં રહેવા માટે સક્ષમ બનાવ્યો હતો.દિલ્લી વહીવટીતંત્રે એક આદેશ આપ્યો અને ૧૯ નવેમ્બર, ૧૯૫૯ના રોજ તેમના રોકાણ પર પ્રતિબંધો લાદીને તેમના પર અમલ કર્યો.સ્વીકાર્યું છે કે અપીલકર્તાએ ઉપરોક્ત પ્રતિબંધોનું પાલન કર્યું ન હતું અને તેથી તેણે કાયદાની કલમ ૧૪ના અર્થમાં ગુનો કર્યો હતો.

એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાએ ભારતમાં પ્રવેશ કર્યો તે સમયે તે વિદેશી ન હોવાથી, તે પછીથી સુધારેલી વિદેશીની વ્યાખ્યાના અર્થમાં તે વિદેશી હોવાના આધારે તેને દોષિત ઠેરવી શકાયો ન હતો.આ દલીલમાં એક ભ્રાંતિ છે.જ્યારે અપીલકર્તાએ વિદેશીની વ્યાખ્યા હેઠળ ભારતમાં પ્રવેશ કર્યો ત્યારે તે ચોક્કસપણે વિદેશી ન હતો.વ્યાખ્યામાં સુધારાને ધ્યાનમાં રાખીને તેઓ ૧૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૭ પછી વિદેશી બન્યા હતા.તેઓ વિદેશી હતા તેના આધારે સુધારા પહેલા તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા કૃત્ય માટે તેમને

ગુના માટે દોષિત ઠેરવી શકાતા ન હતા; દાખલા તરીકે ભારતમાં તેમનો પ્રવેશ અથવા સુધારા પહેલા તેમના પર જારી કરાયેલા આદેશની શરતોનું પાલન ન કરવા જેવા તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા કૃત્ય માટે કે તેઓ વિદેશી હતા.પરંતુ હવે તેના પર જે ગુના માટે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે તે સુધારા પછી તેને જારી કરાયેલા આદેશના અપમાનમાં તેના દ્વારા કરવામાં આવેલું કાર્ય છે.જે તારીખે દિલ્હી વહીવટીતંત્રે તેમને અમુક પ્રતિબંધો લાદવાની નોટિસ આપી હતી અને તેમના રોકાણ માટે અમુક શરતોનું પાલન કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો તે તારીખે તેઓ સુધારેલી વ્યાખ્યાના અર્થમાં વિદેશી હતા.હાલના કાયદાના આધારે તેણે ગુનો કર્યો હતો અને મૂળ વ્યાખ્યા હેઠળ તે વિદેશી ન હતો તેવી દલીલ કરવી તેના માટે નિર્રર્થક રહેશે.તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલા કાર્યની કાયદેસરતા વર્તમાન કાયદાના આધારે નક્કી થવી જોઈએ કારણ કે આ અધિનિયમ સુધારાને પગલે કરવામાં આવ્યો હતો.રિલાયન્સને ફિદા હુસૈન વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય [(૧) (૧૯૬૨) ૧ એસ. સી. આર. ૭૭૬] માં આ અદાલતના નિર્ણય પર મૂકવામાં આવ્યું છે.આ દલીલના સમર્થનમાં કે જ્યારે અપીલકર્તાએ પ્રવેશ કર્યો ત્યારે તે વિદેશી ન હતો, તેથી તે વિદેશી હોવાના આધારે તેને દોષિત ઠેરવી શકાયો ન હતો.પરંતુ તે કેસની હકીકતો વર્તમાન અપીલની હકીકતોથી અલગ છે અને તે નિર્ણય સ્પષ્ટ રીતે અલગ પાડી શકાય તેવો છે.ત્યાં એક વ્યક્તિનો જન્મ એ સમયે અલ્હાબાદમાં થયો હતો જ્યારે તે મહામહિમનું આધિપત્ય હતું.તેઓ ભારત છોડીને પાકિસ્તાન ગયા હતા પરંતુ ૧૬ મે, ૧૯૫૩ના રોજ પાકિસ્તાન સરકાર દ્વારા આપવામાં

આવેલા પાસપોર્ટ પર પરત ફર્યા હતા.તેમના પાસપોર્ટ પર ભારતીય સત્તાવાળાઓ દ્વારા તેમને ત્રણ મહિના માટે ભારતમાં રહેવાની મંજૂરી આપતો વિઝા હતો અને બાદમાં આ મંજૂરી નવેમ્બર ૧૯૫૩ સુધી લંબાવવામાં આવી હતી.ફોરેનર્સ એક્ટની કલમ ૩ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા ફોરેનર્સ ઓર્ડર ૧૯૪૮ના ફક્ત ૭ હેઠળ, વિઝાના અધિકાર પર ભારતમાં પ્રવેશતા દરેક વિદેશીએ યોગ્ય અધિકારી પાસેથી પરમિટ મેળવવી પડશે જે તે સમયગાળા દરમિયાન ભારતમાં રહેવા માટે અધિકૃત છે તે દર્શાવે છે અને જ્યાં સુધી તે સમયગાળો લંબાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેની મુદત પૂરી થાય તે પહેલાં ભારતમાંથી પ્રસ્થાન કરશે.અપીલકર્તા ૧૫ નવેમ્બર, ૧૯૫૩ પછી તે આદેશ હેઠળ આપવામાં આવેલી પરવાનગી વિના રોકાયો હોવાથી, તેની સામે ઉપરોક્ત આદેશના ઉદ્ધંધન માટે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત તથ્યો પરથી એ જોઈ શકાય છે કે તેમાં અપીલકર્તા પર ૧૯ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૭ના રોજ અમલમાં આવેલા ૧૯૫૭ના સુધારા અધિનિયમ પહેલા તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા ગુના માટે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત તથ્યો પર આ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે તેમાં અપીલકર્તાને વિદેશી આદેશના પેરા-ગ્રાફ ૭ના ઉદ્ધંધન માટે દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં કારણ કે તે સમયે વિદેશી ન હોવાને કારણે તેણે તેનો ભંગ કર્યો ન હોત, પરંતુ સ્પષ્ટપણે આ નિર્ણય 'વિદેશી' ની સુધારેલી વ્યાખ્યામાં આવતી વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલા ગુના પર લાગુ થઈ શકતો નથી, જે સુધારા કાયદો અમલમાં આવ્યા પછી લાગુ થઈ શકે છે.ખરેખર આ અદાલતે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં તે

પ્રશ્ન પાનું ૧૫૨૩ પર ખુલ્લો મૂક્યો હતો "અપીલકર્તાની સ્થિતિ પર સુધારેલી વ્યાખ્યાની અસર અંગેનો કોઈ પ્રશ્ન આ કેસમાં અમારા નિર્ણય માટે પડ્યો ન હતો, કારણ કે અમે ફક્ત ૧૯૫૩ માં તેની સ્થિતિથી ચિંતિત હતા.અમે એ પણ નિર્દેશ કરીએ છીએ કે કલમ ૩ (૨) (સી) હેઠળ અપીલકર્તાને લગતા કોઈ આદેશ કરવામાં આવ્યો હોય તેવું લાગતું નથી અને અપીલકર્તાની વિરુદ્ધ આવો આદેશ આપી શકાયો હોત કે નહીં તે અંગેના કોઈ પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવા તરીકે અમે સમજી શકતા નથી.તે નિર્ણયમાં જે ખુલ્લું રાખવામાં આવ્યું છે તે વર્તમાન કેસમાં ધ્યાનમાં લેવાનું છે.અપીલકર્તા કે જે સુધારેલી વ્યાખ્યા હેઠળ વિદેશી છે તેણે વિદેશીની સુધારેલી વ્યાખ્યા પછી તેના પર આપવામાં આવેલા આદેશનો ભંગ કર્યો છે.તેથી અપીલકર્તાએ દિલ્હી વહીવટીતંત્ર દ્વારા તેમને આપવામાં આવેલા નિર્દેશોનું ઉલ્લંઘન કરીને કાયદાની કલમ ૧૪ના અર્થમાં ગુનો કર્યો છે.

તેમ છતાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા ભારતીય નાગરિક છે અને તેથી તે અધિનિયમ હેઠળ વિદેશીની સુધારેલી વ્યાખ્યાના અર્થમાં વિદેશી નથી. બંધારણની કેટલીક સંબંધિત જોગવાઈઓ અને ૧૯૫૫ના નાગરિકત્વ અધિનિયમ ૫૭ સરળતાથી મેળવી શકાય છે.બંધારણની કલમ ૫ કહે છે:—

"આ બંધારણના પ્રારંભ સમયે, દરેક વ્યક્તિ કે જેનું ભારતના પ્રદેશમાં નિવાસસ્થાન છે અને –

((ક) જેનો જન્મ ભારતના પ્રદેશમાં થયો હોય; અથવા

((ખ) જેમના માતાપિતામાંથી કોઈ એકનો જન્મ ભારતના પ્રદેશમાં થયો હોય; અથવા

(સી) જે આવી શરૂઆતની તરત પહેલાં ઓછામાં ઓછા પાંચ વર્ષ સુધી ભારતના પ્રદેશનો સામાન્ય રહેવાસી રહ્યો હોય, તે ભારતનો નાગરિક હોવો જોઈએ.

ભારતીય નાગરિકતા અધિનિયમ, ૧૯૫૫ની કલમ ૮ આ શરતોમાં છે:

"જો કોઈ પણ સંજોગોમાં કલમ ૮ હેઠળ ન આવે તો આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અથવા નિર્દેશના સંદર્ભમાં કોઈ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે, શું કોઈ વ્યક્તિ વિદેશી છે કે નહીં. ભારતીય

પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ (૧૮૭૨ નો ૧) માં કંઈપણ હોવા છતાં, આવી વ્યક્તિ V વિદેશી નથી તે સાબિત કરવાની જવાબદારી આવી વ્યક્તિ પર છે.

બંધારણની કલમ ૫ (એ) હેઠળ અપીલકર્તા જ્યાં સુધી ભારતના પ્રદેશમાં જન્મ્યો ન હોય અને બંધારણના પ્રારંભ સમયે ભારતના પ્રદેશમાં તેનું નિવાસસ્થાન ન હોય ત્યાં સુધી તે ભારતનો નાગરિક ન હોઈ શકે.આ કેસમાં અપીલકર્તાએ બંધારણની કલમ ૫ (એ) હેઠળ નાગરિક હોવાનો દાવો કર્યો હતો.વિદેશી અધિનિયમની કલમ ૮ના કારણે જ્યારે પણ કોઈ વ્યક્તિ વિદેશી છે કે નહીં તે પ્રશ્ન ઊભો થાય છે, ત્યારે તે વિદેશી નથી તે સાબિત કરવાની જવાબદારી તેના પર છે.તેથી અપીલકર્તા પર એ સ્થાપિત કરવાનો બોજ છે કે તે જે રીતે દાવો કરે છે તે રીતે તે ભારતનો નાગરિક છે અને તેથી તે વિદેશી નથી.આ અદાલત ભારત સંઘ વિરુદ્ધ ગૌસ મોહમ્મદ [(૧) (૧૯૬૨) ૧ એસ. સી. આર. ૭૬૪] માં છે.આ કાનૂની સ્થિતિને સ્વીકારી અને પાનું ૭૪૮ પર આ રીતે રજૂ કરી:"એવું લાગતું નથી કે તે વિદેશી ન હતો તે સાબિત કરવાનો બોજ પ્રતિવાદી પર હતો અને તેણે તે બોજ સંઘ પર મૂક્યો હોવાનું જણાય છે.આ પ્રશ્નનો આ સંપૂર્ણપણે ખોટો અભિગમ હતો.અપીલકર્તા પર યોગ્ય રીતે ભાર મૂકતા મેજિસ્ટ્રેટે પુરાવા પર વિચાર કર્યો અને એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા કે અપીલકર્તા તે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો કે તે ભારતનો નાગરિક છે અને તેથી તે વિદેશી નથી.વિદ્વત વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશે અપીલકર્તાની જવાબદારીની નોંધ લીધા પછી મૌખિક

અને દસ્તાવેજ એમ બંને પુરાવા પર વિચાર કર્યો અને એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે અપીલકર્તા જવાબદારી નિભાવવામાં નિષ્ફળ ગયો છે.તે ન હોઈ શકે અને ખરેખર એવું સૂચન કરવામાં આવતું નથી કે ઉપરોક્ત તારણ કાયદાની કોઈપણ ભૂલ દ્વારા દૂષિત છે, પરંતુ એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશે આદરણીય સાક્ષીઓના પુરાવાની અવગણના કરીને ન્યાયી ઠેરવ્યો ન હતો, જેમણે એ હકીકત સાથે વાત કરી હતી કે અપીલકર્તા ભારતમાં જન્મ્યો હતો અને બંધારણની શરૂઆતની તારીખે અને તે પછી પણ ભારતમાં રહેતો રહ્યો હતો.હકીકતના ન્યાયાધીશ તરીકે વિદ્વાન વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશે સંભાવનાઓ અને દસ્તાવેજ પુરાવાના પ્રકાશમાં પુરાવાને ધ્યાનમાં લીધા અને તેને વિશ્વસનીયતાના અયોગ્ય તરીકે નકારી કાઢ્યા.ઉચ્ચ અદાલતે પુનરાવર્તનમાં તે નિષ્કર્ષમાં દખલ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.અમે બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ અપીલમાં તે નિષ્કર્ષમાં દખલગીરી માટે કોઈ સ્વીકાર્ય આધાર જોતા નથી.

આપણી સામે બીજો કોઈ મુદ્દો ઉઠાવવામાં આવતો નથી.અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને રદ કરવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.